

traumat žil od roku 1919 v exilu v psychiatrické léčebně a v zahradě západní klasické hudby se ztratil jako Ábel. Na podzim roku 2014, po čtení jmen a promítání portrétů arménských intelektuálů zavražděných v zenitu života, uslyšel Gandolfi v hlavě mocnou, téměř vzdornou hudbu, která mu naráz objasnila formu skladby. První věta se stala oslavou životní síly, druhá se vyvíjí od pozemské hudby (Ukolébavky pro Tigranakert) k nebeské (chorálu Stoupající světlo). Soubor variací na arménskou ukolébavku obsáhnul i „Velkou variaci“, téměř samostatné scherzo. Spojení sborového tématu druhé věty s životodárnou hudbou první věty je symbolem duchovního a kulturního vítězství Arménů.

Kaspar Zehnder studoval na Hochschule der Künste Bern hru na flétnu u H. Péter-Indermühlové a dirigování u E. Körnera. Další podněty získal od Ch. Dutoita, W.-A. Alberta, R. Weikerta, H. Steina, M. Honecka a jako člen Evropské Mozartovy akademie pod vedením A. Nicoletové. Je stálým členem komorních souborů „mit vier“ a Ensemble Paul Klee. Jako tvůrce nekonvenčních programů byl povolán do čela Letních slavnostních her Murten Classics (1999–dosud) a Centra Paula Klee v Bernu (2005–12). V letech 2005–08 působil jako nástupce Jiřího Bělohávkva v čele Pražské komorní filharmonie. Od roku 2012 je šéfdirigentem Symfonického orchestru Biel Solothurn, od sezony 2018–2019 Filharmonie Hradec Králové. Hostoval u předních evropských těles. Spolupracuje s významnými umělci včetně M. Kožené a Sira S. Rattla.

Jako klasická varhanice a cembalistka na sebe **Katta** v mezinárodním měřítku upozornila při koncertech s orchestrem Anima Eterna (s dirigentem J. van Immerseelem), Curyšským komorním orchestrem (pod taktovkou Sira R. Norringtona), s Královskou vlámskou filharmonii, Symfonickým orchestrem hl. města Prahy FOK či Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu. Vystoupila také na evropských festivalech, např. s houslistou Danielem Hopem na Šlesvicko-holštýnském hudebním festivalu nebo v rámci pražských Strun podzimu s americkým varhaníkem Cameronem Carpenterem. Na jaře 2016 vyšlo její průlomové album Organ Works „Veni Sancte Spiritus“, na kterém spolu s díly Bacha, Pärta či Messiaena nabídla poprvé i vlastní skladby. Nepřehlédnutelná bosonohá varhanice, andělský éterická i zemité živelná, boří vžitě představy o tom, co znamená varhanní recitál a všude, kde se objeví, si získává srdce publika.

Dalibor Karvay absolvoval mimořádné studium na Konzervatoři Žilina ve třídě Bohumila Urbana a dále studoval na Konservatorium Wien Privatuniversität ve třídě

světoznámého prof. Borise Kuschnira. Mezi jeho nejvýznamnější úspěchy patří mj. první místo v Mezinárodní houslové soutěži Tibora Vargy ve Švýcarsku (2003). Mezi orchestry, se kterými hrál jako sólista, patří rozhlasové symfonické orchestry z Berlína a Vídně, Anglický komorní orchestr, Camerata Salcburk, Evropsští sólisté Lucemburk, Česká filharmonie, Slovenská filharmonie ad. Spolupracoval s renomovanými dirigenty jako je L. Segerstam, I. Marin, J. van Zweden, M. Janowski, O. Lenárd ad. Od roku 2014 působí pedagogicky na Musik und Kunst Privatuniversität der Stadt Wien (dříve Konservatorium Wien Privatuniversität). Hraje na houslích vyrobených vídeňskou houslařkou J. M. Paschovou.

Lukáš Polák studoval hru na violoncello na Konzervatoři Brno ve třídě Miroslava Zichy. Konzervatoř absolvoval s titulem Absolvent roku uděleným Českým hudebním fondem. Ve studiu pokračoval na AMU v Praze u prof. Daniela Veise. Na soutěži konzervatoří v Teplicích získal 1. cenu a zároveň titul absolutního vítěze, na soutěži Beethovenův Hradec mu byla udělena 3. cena (jako nejlepšímu českému účastníkovi). V letech 2004–12 byl členem Škampova kvarteta. Jako člen tohoto kvarteta stál na předních světových pódiích (Lincolnovo centrum a Carnegie Hall v New Yorku, Kongresová knihovna ve Washingtonu, londýnská Wigmore Hall, Concertgebouw Amsterdam, Dvořákova síň Rudolfiny v Praze), účinkoval na velkých festivalech jako je Šlesvicko-holštýnský hudební festival a natáčel CD pro Supraphon a další společnosti. Pedagogicky působil jako hostující profesor na Royal Academy of Music v Londýně. Je koncertním mistrem PKF – Prague Philharmonia.

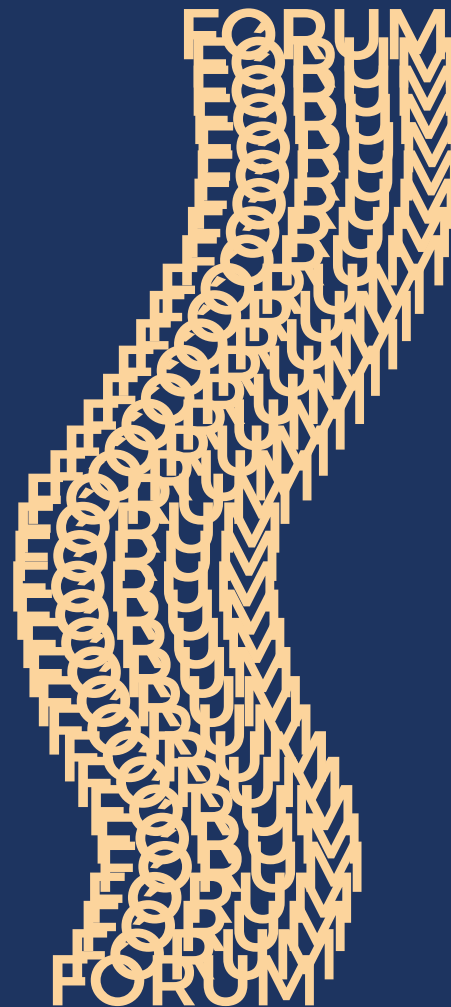
Královéhradecký dětský sbor Jitro založil v roce 1973 Josef Vrátil. Od roku 1977 stojí v jeho čele umělecký vedoucí a sbormistr Jiří Skopal, který se svým sborem již v roce 1979 zvítězil na národní soutěži dětských sborů v Olomouci (Zlatá palma) a úspěch zopakoval o rok později (Zlatý vavříň). Od 80. let 20. století Jitro pravidelně uskutečňuje turné v mnoha evropských státech a je účastníkem mezinárodních soutěží, na kterých získalo celou řadu významných ocenění. Mezi největší úspěchy patří vítězství v Llangollenu, Nantes, Leccu (2x), Neerpeltu, Olomouci, Pardubicích a tři zlaté medaile v Xiamen. Jitro pravidelně koncertuje v USA (13 turné, 217 koncertů), Japonsku (6 turné), Číně (2 turné) i ve většině zemí Evropy (2400 koncertů), v průběhu let zvítězilo na 27 uznávaných mezinárodních soutěžích a natočilo několik desítek CD. Zahraniční i naše odborná kritika hodnotí Jitro jako jeden z nejlepších dětských sborů světa.

Prof. Jiří Skopal (*1947), absolvent Pedagogické fakulty Palackého univerzity v Olomouci, působí od roku 1977 nepřetržitě jako umělecký ředitel a sbormistr dětského sboru Jitro. Společně s manželkou Květoslavou založil a řídil chlapecký sbor Boni Pueri (1982–96). S Královéhradeckým dětským sborem Jitro, založeným na principu čtyř přípravných oddělení a koncertního výběru, získal v letech 1979–93 řadu vítězství na národních a mezinárodních soutěžích v hlavních městech sborových festivalů: Olomouci, Varně, Komló, Neerpeltu, Kladně, Rostocku, Příbrami, Llangollenu, Nantes a Leccu. Koncertní cesty křížovaly Evropu, ale vedly i do Asie, Spojených států, Japonska či Hongkongu. Jako učitel hudební výchovy na základní škole, později asistent, docent a vedoucí hudební katedry (1986–90) dnešní Univerzity Hradec Králové publikoval odborné studie a knihy a zavedl na fakultě studium předmětu řízení sboru. V roce 1994 byl jmenován profesorem.

Filharmonie Hradec Králové nese svůj název od vzniku České republiky v roce 1993. Těleso navázalo na činnost profesionálního městského orchestru založeného v roce 1978, který dosáhl statusu státního symfonického orchestru v roce 1987. Významná období uměleckého rozkvětu orchestru jsou spojena se jmény prof. Františka Vajnara, Ondřeje Kukala a Andree Sebastiana Weisera. Od sezony 2018–2019 je šéfdirigentem FHK Kaspar Zehnder. FHK účinkuje na významných festivalech včetně Pražského jara a také v zahraničí. Dosaženou interpretační kvalitu orchestru dokumentují nahrávky pro tuzemské i zahraniční vydavatele, Českou televizi a Český rozhlas. Od roku 2005 je Filharmonie Hradec Králové pořadatelkou festivalu Hudební fórum Hradec Králové.

Foto: Patrick Marek

Hudební fórum Hradec Králové 2018

Vybraná světová díla
v českých premiérách

Koncerty se světelným,
pohybovým a výtvarným designem

XIV. ročník festivalu
soudobé orchestrální hudby

www.hfk.cz

27.11.2018

27/11

Tigran Mansurjan

Vier ernste Gesänge [Čtyři vážné zpěvy], koncert pro housle a smyčcový orchestr č. 2 (2006)

- Andante con moto
- Andante mosso, agitato
- Allegro vivace
- Con moto, molto semplice

Prem. 20. ledna 2007 Hultsfred (Švédsko), Levon Chilingirian, Camerata Nordica, Levon Chilingirian

Nakladatel: Schott Music GmbH

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2006

Gija Kančeli

Angels of Sorrow [Andělé smutku] pro housle, violoncello, dětský sbor a komorní orchestr (2013)

Prem. 5.10. 2013, Kronberg (Německo), Gidon Kremer, Giedre Dirvanauskaite, Kremerata Baltica, Dívčí sbor Ščedryk Kijev, Roman Kofman

Nakladatel: Hans Sikorski GmbH & Co. KG

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2013

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2013

— **přestávka** —

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2013

Michael Gandolfi

Ascending Light [Stoupající světlo] pro varhany a orchestr (2014)

- Vis Vitalis [Životní síla] (čtvrtová nota = 66, Grand, Majestic)
- Lullaby of Tigranakert [Ukolébavka pro Tigranakert] / Variations, Scherzo, Reverie [Variace, Scherzo, Snění]* – Coda: *Aravot lousaber (Ascending light [Stoupající světlo])*

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2014

Objednávka Bostonského symfonického orchestru, hudebního ředitele Andrise Nelsonse, s laskavou podporou Gomidasova varhanního fondu, na památku Berja Zmkochiana a připomenutí 100. výročí arménské genocidy

Prem. 26. 3. 2015, Boston, Olivier Latry, Bostonský symfonický orchestr, Andris Nelsons

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Dalibor Karvay housle
Lukáš Polák violoncello
Katta varhany
Královéhradecký dětský sbor Jitro Jiří Skopal sbormistr
Filharmonie Hradec Králové
Kaspar Zehnder dirigent

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Názvem „Čtyři vážné zpěvy“ chtěl **Tigran Mansurjan** (*1939) upozornit na písňový charakter čtyř částí svého druhého houslového koncertu a na jeho prostý hudební základ. Odkázal tím také k Brahmsovým Čtyřem vážným zpěvům na biblické texty op. 121 a k jejich básnickému obsahu, soustředěnému přemítání o smrti. Ve srovnání s Chačaturjanem se Mansurjan stal prototypem arménského skladatele, který přestal ignorovat národní chrámovou hudbu. Stal se tak nepohodlným sovětskému režimu, který před církví zavřel dveře. Možná potřeba člověka tvořit hudbu pochází z touhy znovu nalézt ráj, ze kterého byl vyhnán. Možná vychází z toho, že je třeba dát hlas těm, kteří nás předešli na věčnost. Podle Mansurjana existuje ještě třetí možnost. Tradiční arménská žena nese na svých bedrech starost o rodinu. Možná má pár minut času sednout si a v tom z jejích rtů vyrazí melodie. Hudba je prostředek, jak se vyrovnat s životem. Co je život? Tady je, odpovídá skladatel. Když na něco čekáte, moc to chcete, nestane se to, ale když nečekáte, nechcete, stane se to. Žít prostý život a najít štěstí je mnohem snazší. Mansurjan zůstává zdrženlivý při vnášení západních kompozičních technik do arménské hudby, která vychází ze sólových zpěvních projevů a svébytného tónového systému. Jeho oblíbenou technikou je heterofonie, vícehlas nesamostatných, vzájemně závislých a odvozených hlasů, které se při realizaci jediné melodie odklání jen částečně. Kdo ví, zda duch lidí po smrti stoupá vzhůru, ptá se po vzoru Brahmsovy skladby první věta koncertu. Ve druhé orchestr nastolí téma zla, které se děje pod sluncem, a posléze obejme všechny utiskované bez utěšitele. Ve třetí větě sólové housle reklamují hořkost smrti pro úspěšné. Poslední věta tematizuje nynější částečné poznání a plné posmrtné, resp. lásku, která nikdy nezanikne. Zdá se, jakoby se Mansurjan dotýkal obrazu v zrcadle, až v něm spatří tvář bližního a tvář Boží – trpělivou, vytrvalou lásku, která nepočítá křivdy.

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Skladba Angels of Sorrow [Andělé smutku] gruzínského skladatele **Giji Kančeliho** (*1935) vznikla u příležitosti 20. výročí Kronbergské akademie. Dílo bylo krátce po premiéře v Kronbergu reprízováno v berlínské Filharmonii v rámci koncertu nazvaného To Russia with Love. G. Kremer, M. Argerichová i D. Barenboim vyjádřili společným berlínským vystoupením soucit s těmi, jejichž práva byla v Rusku omezena. Umělci propůjčili svůj hlas všem umlčeným 7. října 2013, v den sedmého výročí nájemné vraždy Anny Politkovské. Osobu či osoby, které vraždu novinářky opozičního listu Novaja gazeta proslavené kritickými reportážemi z Čečenska, ruské úřady dodnes nenalezly. Koncert připomněl také desáté výročí uvěznění kdysi nejbohatšího Rusa Michaila

Chodorkovského za údajné ekonomické delikty. Chodorkovskij, který před svým zatčením financoval opozici a byl odhodlán vstoupit do politiky, se stal symbolem znepokojení nad selektivní justicí v Rusku a politicky motivovaným pronásledováním. Skladbu Angels of Sor-row věnoval Kančeli Chodorkovskému k jeho padesátým narozeninám. Kančeli vyšel z obrazu válečného ničení, kdy vojáci urazili sochám andělů křídla. „Moji andělé smutku jsou s křídly, přesněji vždy byli a budou s křídly,“ řekl skladatel. „Nemohu zůstat lhostejný k nekonečným projevům bezcitnosti a násilí, což je možná důvod, proč v mé hudbě převládá smutek a žal. V rámci svých schopností jsem se pokusil použít nevinné hlasy dětí a nejjednodušší melodické struktury, abych vyjádřil svůj postoj k síle lidského ducha – neochvějně síle, která pozvedá nad nemorální režim.“ Text skladby je tvořen samostatnými gruzínskými slovy, skladatelem vymyšlenými „sumerskými“ slovy, ukrajinskou a kvazi anglickou ukolébavkou. Důležitější než významová soudržnost textu je atmosféra večera, konce dne, proměny bdění ve spánek, dětských nočních modliteb. Podle evangelia andělé dětí stále hledí na tvář nebeského otce. Znají proto cestu.

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Kompozici varhanního koncertu či varhanní symfonie Ascending Light (2014) **Michaela Gandolfiho** (*1956) podnítila v roce 2009 Gomidasova varhanní nadace. Nadace financující stavbu varhan v Arménii chtěla objednávkou uctít svého zakladatele Berju Zamkochjana (1929–2004), dlouholetého varhaníka Bostonského symfonického orchestru arménsko-amerického původu. Zprostředkovatelem tvůrčí zakázky byl Bostonský symfonický orchestr. Když se realizace kvůli změně šéfdirigenta několik let odkládala, nadace se rozhodla objednávkou volně připomenout i sté výročí genocidy Arménů připadající na 24. dubna 2015. V letech 1915–18 se až půldruhého milionu Arménů stalo obětí první moderní genocidy, když se mladoturecké vedení Osmanské říše rozhodlo pochody smrti a vyhladověním v poušti zbavit obyvatel, kteří nevyhovovali utopické představě o etnicky homogenní panturkické říši. Gandolfi se inspiroval melodií Ukolébavky pro Tigranakert (hlavní město někdejšího arménského království) a chrámovým sborem Aravot lousaber, v angličtině Ascending light [Stoupající světlo]. Autorem harmonizace sboru byl Komitas Vardapet (1869–1935), tedy onen Gomidas (Vartabed) na jehož počest vznikla varhanní nadace. „Arménský Bartók“ Komitas byl spolu s ostatními příslušníky intelektuální elity mezi prvními deportovanými. Zachránila jej intervence amerického velvyslance, ale v důsledku prožitých

filharmonie hradec králové

Vltava Český rozhlas

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015

Tigran Mansurjan, koncertní program, 2015